

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Sextvs. Vtrum filius sit æqualis patri secundum potentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

ARTICVLVS SEXTVS.

Virum filius sit equalis patri secundum potentiam.

225
E. diff. 20.
ad 1.

AD Sextum sic proceditur. Videtur, quod filius non sit equalis patri secundum potentiam. Dicitur enim Ioan. 5. Non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Pater autem à se potest facere. Ergo pater maior est filio secundum potentiam.

2 Præterea. Maior est potentia eius qui precipit & docet, quam eius qui obedit, & audit: sed pater mandat filio, secundum Ioan. 14. Sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. Pater etiam decet filium secundum illud Ioan. 5. c. Pater diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit. Similiter & filius audit, secundum illud Ioan. 5. Sicut audio iudico, Ergo pater est maioris potentie quam filius.

3 Præterea. Ad omnipotentiam patris pertinet quod possit filium generare sibi equalem. Dicit enim Aug.⁸ in lib. 3. cont. in lib. contra Maximinum. Si non potuit generare sibi equalem, ubi est omnipotentia Dei patris? Sed filius non potest generare filium, ut supra ostensum est. Non ergo quicquid pertinet ad omnipotentiam patris, potest filius. Et ita non est ei in potestate equalis.

Sed contra est, quod dicitur Io. 5. Quæcunque pater facit, hæc & filius similiter facit.

Respondetur dicendum, quod necesse est dicere, quod filius est equalis patri in potestate. Potentia enim agendi consequitur perfectionem naturæ. Videmus enim in creaturis, quod quanto aliquis habet perfectionem naturam, tanto est maioris virtutis in agendo. Ostensum est autem supra, quod ipsa ratio diuina paternitatis, & filiationis exigit quod filius sit equalis patri in magnitudine, id est in perfectione naturæ. Vnde relinquitur, quod filius sit equalis patri in potestate. Et eadem ratio est de spiritu sancto respectu virtutisque.

Ad Primum ergo dicendum, quod in hoc quod dicitur filius, non potest à se facere quicquam, non subtrahitur filio aliqua potestas, quam habeat pater cum statim subdatur, quod quodcumque pater facit, filius similiter facit: sed ostenditur, quod filius habet potestatem à patre, à quo habet naturam. Vnde dicit Hyl. de Trin.⁸ Natura diuina hæc vnitas est, ut ita per se agat filius, quod non à se agat.

Ad Secundum dicendum, quod in demonstratione patris, & auditione filij non intelligitur, nisi quod pater communicat scientiam filio, sicut & essentiam. Et ad idem potest referri mandatum patris, per hoc, quod ab æterno dedit ei scientiam, & voluntatem agendorum, eum generando. Vel potius referendum est ad Christum, secundum humanam naturam.

Ad Tertium dicendum, quod sicut eadem essentia, quæ in patre est paternitas, in filio est filiationis: ita eadem est potentia qua pater generat, & qua filius generatur. Vnde manifestum est, quod quicquid potest pater, potest filius: non tamen sequitur quod possit generare, sed mutatur quid in aliquid. Nam generatio significat relationem in diuinis. Habet ergo filius eandem potentiam quam pater, sed cum alia relatione. Quia pater habet eam vt dans. Et hoc significatur, cum dicitur quod potest generare. Filius autem habet eam vt accipiens. Et hoc significatur cum dicitur, quod potest generari.

Forma Textus.

CONCL. est. Necesse est dicere, quod filius est equalis patri in potestate. Probatur. Potentia in agendo consequitur perfectionem naturæ: ar

A filius est equalis patri in potestate, & eadem ratio est de spiritu sancto. Maior probatur à simili in creaturis, in quibus quanto aliquid habet perfectiorem naturam, tanto est maioris virtutis in agendo. Minor verò probatur ex dictis supra 227. & 4. quia sc. ipsa ratio diuinæ paternitatis & filiationis exigit, vt filius sit equalis patri in magnitudine, quæ est perfectio naturæ.

Expositio Textus.

AD VERTE propositionem illam: Quando aliquid habet perfectiorem naturam, tanto est maioris virtutis in agendo: non esse intelligendam de maiori virtute ad omne genus operum siue actionum perfectius producendum, quam ab eo produci valeat, quod minus perfectam habet naturam: sic enim homo cuius natura perfectissima est naturarum omnium animalium, leonem in fortitudine, aquilam in visu, ceruum in cursu, & vulturem in odoratu superaret. Intelligitur ergo dicta propositio de maiori virtute ad operationem absolutè perfectiorem: siue sit eiusdem generis & ordinis cum operationibus ignobilioris nature, siue sit altioris generis & ordinis; sicut homo qui perfectissimam habet naturam inter animantia, maiorem habet virtutem in agendo: cum intellectum habeat & voluntatem, quibus nobilissimas omnium simpliciter exercet operationes intelligendi, diccurrendi, amandi, eligendi & fruendi.

CONTROVERSIA VNICA.

An potentia generandi sub omnipotentia comprehendatur?

PROPONIT hoc quæsitum & definit A. D. de poten. q. 2. a. 5. & 6. Sed quia Vasq. supra diff. 166. & Suar. lib. 4. c. 10. sententia longè dissident à D. Th. necesse est eorum opinionem proposita, ex eiusdem D. Th. doctrina, iniectas argumentorum sordes abluere. Dicunt ergo tres personas esse equè omnipotentes respectu creaturarum extra Deum; quia omnipotentia solum dicitur respectu creaturarum, & habet pro obiecto ens creabile, & ita communiter usurpatur. Et hanc sententiam tribuunt D. Th. & Cai. quem etiam Zumel affirmat supra q. 41. a. 4. dixisse potentiam generandi non importare potentiam simpliciter, sed secundum quid, quæ manifesta est impostura. Dictorum expositum sententiam sequitur Rada contr. 9. in resp. ad 9. arg.

Hic EA supponenda sunt, quæ supra q. 41. a. 4. & 5. cum S. D. definiuimus. Quibus addendum est ex q. 2. de pot. a. 5. potentiam generandi pertinere ad omnipotentiam patris, non autem ad omnipotentiam simpliciter. Nam paternitas est diuina essentia, prout est in patre, non prout est in filio; cum non eodem modo sit in patre & filio; sed in filio est vt ab altero accepta, in patre autem non; ergo similiter generatio significat actionem Dei, sed prout est patris tantum, & potentia generandi est Dei omnipotentia, sed prout est Patris tantum. Antecedens probatur ibidem; quoniam relationes, quibus personæ adinuicem distinguuntur, sunt ipsæ diuina essentia secundum rem: quæ quamuis rati & spiritibus sit communis, non tamen relatio vnius personæ communis est tribus propter oppositionem relationum adinuicem; nam paternitas est diuina essentia: Nec tamen paternitas filio inest

Sententia
Exposita.

Resoluit.
Potentiam
generandi
pertinere
ad omni-
potentiam
simpliciter
sed patri-
tis & omni-
potentiam esse
communem
nomen a-
nalogicè di-
ctum, de po-
tentia crea-
turæ, & de po-
tentia gene-
randi: & per
hæc conui-
liari dicta
Patris &
Scholasticæ
pro-
tunc.

propter oppositionem paternitatis & filiationis. Potest ergo dici paternitatem esse diuinam essentiam prout est in patre, non prout est in filio. Consequenter verò probatur; Quia generatio significat actionem cum aliquo respectu, & potentia generandi significat potentiam cum respectu. Cum itaque duo considerentur in potentia generandi, scilicet ipsa potentia & respectus, vel ordo ad id, quod potentia subiaceret ut obiectum: potentia generandi, ut potentia est, una est in Deo tribus communis, sicut essentia: & idem est cum potentia creandi: hac sola inter eas existente differentia, quod utriusque potentia cointelligitur alius & alius respectus secundum diuersos actus, ad quos potentia referuntur, ut ait S.D. in dicta q. 4. 6.

Deinde considerandum est potentiam aliquam eo minus obiectorum diuersitate distingui, quo fuerit gradus nobilitate sublimior. Sicut sensus communis, aut imaginatio una potentia est respectu omnium sensibilium, respectu quorum distinguuntur sensus proprii. Constat autem diuinam potentiam infinito suae dignitatis gradu supra ceteras omnes potentias eleuari: nulla potest igitur esse actuum differentia, quae diuinam potentiam quo ad ipsam (ut ita loquamur) substantiam, seu quantum ad id, quod est in seipsa, distinguat, ut ibidem ait S.D. ad secundum. Sed quia diuersus cointelligitur respectus in utraque potentia, scilicet generandi & creandi: idcirco secundum hanc rationem dicitur analogice potentia, de potentia generandi & creandi: & prior est potentia generandi quae creandi, ut ait ibi D.Th. ad 3. & 4. &

Nominis analogi impositio triplex.

in primo dist. 7. q. 1. a. 3. Et quemadmodum nominibus analogis communibus Deo & creaturis triplex consideratur impositio; Nam primò impositum est nomen ad significandam perfectionem in creaturis primò cognitam: secundò eleuatam mentis acie, ac simili proportionaliter in Deo cognita perfectione, ad eam significandam fuit idem nomen accommodatum: denique fuit idem nomen impositum ad significandam utramque perfectionem, scilicet creatam & incretam, ut similes proportionaliter: Exempli gratia, nomen scientiae primò impositum est ad significandam certam & euidentem cognitionem intellectus humani: secundò simili proportionaliter in Deo cognitione perspecta eodem fuit nomine designata: tertio ad utramque scientiam, ut proportionem similem significandam, fuit idem nomen impositum: ita, ut primò scientiae nomen fuerit uniuocum ad scientiam omnem humanam, secundò diuinam unam specie & numero scientiam significauerit, tertio factum fuerit analogum utrique commune. Sic in proposito nomen omnipotentiae primò fuit impositum ad significandam Dei virtutem ad solius entis creati siue creabilis rationem extensam; deinde, cognita per fidem in Deo personarum emanatione per actiones intellectus & voluntatis, idem nomen impositum est ad significandam vim seu facultatem aut potentiam infinitam diuinæ personae productiuam, quae duplex est scilicet potentia generandi & potentia spirandi: postremò, quoniam haec duae potentiae similitudinem habent proportionalem cum potentia creandi, impositum est hoc nomen potentia & omnipotentia ad praedictas potentias significandas ut proportionaliter similes: adeo ut prima sui im-

Nomen omnipotentiae analogum.

positione potentiae siue omnipotentiae nomen in Deo sit uniuocum, & secunda similiter, tertia verò factum sit analogum, ob supradictam causam.

His adde obiectum omnipotentiae esse illud omne, quod non implicat contradictionem, siue illud sit contingens ab intrinseco aut ab extrinseco, siue sit absolute necessarium, siue liberè, siue necessario, & naturaliter producatur, ut filius & Spiritus sanctus.

Et ex hoc fundamento bene perspecto patet Sanctorum & Scholasticorum mens & consensus, & uniuersa dilui facile possunt argumenta, quae nobis obijciunt & veritati, Vasquez & Suarez & post eos Rada. Nam quod ait Augustinus in Enchiridio, cap. 96. Deum dici omnipotentem, quia potest omnia, quae vult: intelligendum est de omnipotentia secundum eius primam nominis impositionem, prout scilicet extenditur ad creaturas, ut ait S.D. in dicto ar. 5. ad 2. Et in eodem sensu accipienda sunt verba Fulgentij lib. de fide ad Petrum, cap. 3. dicentis in eo intelligi omnipotentiam Dei, quod omnem creaturam visibilem de nihilo fecit; quamuis etiam dici possit per ea verba non totum obiectum omnipotentiae, sed signum aliquod indicari, ut ait S.D. in dicta respons. ad 2. Et eodem modo plura alia sunt exponenda Patrum & Conciliorum dicta, quae trium personarum unam esse decernunt omnipotentiam; de ea enim dumtaxat sermo eorum est, ut respicit creaturas. Cum autem ait supra Caiet. q. 41. a. 4. potentiam generandi non affirmare potentiam, sed potentiam sic, id est, potentiam respectu talis actus, sc. notionalis; non per hoc affirmat potentiam generandi esse potentiam secundum quid, ut accepit Zumellus; est enim potentia simpliciter, quamuis analogice ad potentiam creandi: sed designat specialem modum potentiae sub communi analogo nomine diuinæ potentiae comprehensum, ad quod significandum fuit secundò potentiae nomen impositum.

Doctorum mens. & consensus, & solutio argumentorum. Vasquez. & Rada. Augusti.

Zumelli intelligentia respicitur.

Statuamus igitur, ut firmam hanc ex praedictis illatam CONCLUSIONEM. Potentia generandi ad omnipotentiam Dei Patris pertinet. Nec oppositum intendit S.D. in 1. dist. 7. quaest. 1. art. 1. ubi sic loquitur: Potentia operandi est, sicut potentia rationalis in Deo: & secundum istam potentiam attenditur Dei omnipotentia in Deo: persona enim diuina, quae procedit per potentiam quasi naturalem, non est aliquid connumeratum omnibus. Unde potentia generandi non contrahitur sub omnipotentia. Haec ibi. Quae praedictis non aduersantur, sed maxime congruunt; loquitur enim de omnipotentia secundum primam & magis usitatam ac vulgatam nominis impositionem.

CONTRA conclus. argumentatur Vasquez. Obi. 1. Primò autoritate Fulgentij superius explicata.

Secundò. D. Thom. quaest. 25. art. 3. in hoc artic. Obi. 2. significat omnipotentiam solum dici respectu creaturarum, & sic communiter usurpari. Resoluitur in hoc articulo nihil tale significari: supra verò, scilicet q. 26. a. 3. de Deo loquebatur quoad absoluta: & ob eam causam videtur etiam nomine omnipotentiae, quoad primam tantum impositionem, & magis usitatam significationem.

Tertio. Eodem modo nunc Deus dicitur omnipotens, sicut dicebatur antequam reuelaretur.

Confirm.

Solut.

ad confir.

Obi.

Solut.

tur mysterium Trinitatis : sed ante huius re-
velationem dicebatur omnipotens respectu
creaturarum, & nulla cognoscebatur potentia
respectu actuum notionalium ; ergo nunc eo-
dem modo dicitur. *Et confirmatur* ; quia, si om-
nipotentia acciperetur pro potentia omni pro-
ducendi aliquid tam intra Deum, quam extra,
non apparet, qua ratione possemus dicere om-
nipotentiam esse in tribus personis ; ergo. *Resp.*
falsam esse maiorem propositionem simplici-
ter loquendo. Secundò dico veram esse, si ser-
mo sit de prima nominis impositione, & vulga-
ta significatione, non autem de tota & adæqua-
ta significatione. *Ad confir.* negatur assumptum ;
nam dicimus omnipotentiam esse tribus com-
munem quo ad primam nominis impositi-
onem, & vulgatam significationem, non autem
quo ad secundam vel tertiam impositi-
onem.

Contra eandem concl. profert Suar. dicta
Conc. Tolet. 6. & 11. & SS. Patrum, Fulg. & A-
than. significantia Deum intelligi & nuncupari
omnipotentem, eo quòd omnem creaturam de
nihilo produxit, & unam esse trium personarum
omnipotentiam. Sed hæc, ut sapè repetimus,
intelligenda sunt de prima nominis impositi-
one, & conceptione virtute nostri intellectus
naturali formata.

Ex dictis patet dictos expositores perperam
interpretari verba D. Aug. ut etiam advertit
Ripa.

*CIRCA respons. ad 3. disputant hic Torres &
Zumel. an in filio sit potentia generatiua? Lege, si
vacat Zumel. qui de hac difficultate præ omni-
bus cumulatè disseruit.*

QVAESTIO XLIII.

De missione diuinarum personarum in octo arti-
culos diuisa.

DEinde considerandum est de missione diuina-
rum personarum.

Et circa hoc queruntur octo.

Primò, *Utrum alicui diuina persone conueniat
mitti.*

Secundò, *Utrum missio sit aterna, vel temporalis
tantum.*

Tertio, *Secundum quod diuina persona inuisibili-
ter mittatur.*

Quarto, *Utrum cuilibet persone conueniat mitti.*

Quinto, *Utrum inuisibiliter mittatur tam filius
quam Spiritus sanctus.*

Sextò, *Ad quos fiat missio inuisibilis.*

Septimò, *De missione visibili.*

Octauò, *Utrum aliqua persona mittat seipsam vi-
sibiliter, aut inuisibiliter.*

Ratio ordinis huius Quaestionis, & Artic-
ulorum eius.

MISSIO diuinæ personæ temporalis tantum
est, ut dicitur in a. 2. huius q. & ideo com-
paratio diuinarum personarum adinuicem quo
ad missionem posterior est earundem compa-
ratione secundum intrinsecam & aeternam, tam ab-
solutam quam relatiuam : de qua disseruit S. D. in
precedenti q.

Huius q. quinque sunt partes præcipuæ. In
prima tres primos articulos complectente agi-
tur de missione in comuni. In secunda, duobus
articulis sequentibus sc. quarto & quinto com-
prehensa, tractatur in speciali de missione quo-

ad singulas diuinas personas. In tertia, quæ sex-
to continetur art. disputatur de termino mis-
sionis extrinseco. In quarta, quæ vno etiam ab-
solvitur articulo, agitur de missione visibili.
In vltima denique examinatur difficultas ex
prædictis emergens, & ad sui definitionem præ-
cedentiūta requirens doctrinam articulorum.

Prima pars in duas distinguitur ; in prima de-
claratur, an sit & quid sit diuina missio. scilicet in
1. artic. in secunda, duo præcipua ad quiddita-
tem missionis pertinentia, scilicet processio ori-
ginis à mittente, & nouus modus existendi in
creatura ; quæ duo explicat in comuni in 2. a.
sed in a. 3. differit in speciali de nouo modo ex-
istendi in creatura.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum alicui persone diuina conueniat mitti.

AD Primum sic proceditur. Videtur, quòd perso-
næ diuinæ non conueniat mitti. Missus enim mi-
nor est mittente. Sed vna persona diuina non est, mi-
nor alia. Ergo vna persona non mittitur ab alia.

2. Præterea. Omne quod mittitur, separatur à
mittente. Vnde Hier. dicit super Ezech. Quod comuni-
tum est, & in corpore vno copulatum, mitti non po-
test. Sed in diuinis personis nihil est separabile, ut Hi-
lar. dicit. Ergo vna persona non mittitur ab alia.

3. Præterea. Quicumque mittitur ab aliquo loco
discedit, & ad aliquem locum de nouo vadit. Hoc au-
tem diuina persone non conuenit, cum vbique sit. Er-
go diuina persone non conuenit mitti.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. 3. Non sum ego
solus, sed ego & qui misit me manet.

Respondetur dicendum, quòd in ratione missionis duo
importantur : Quorum vnum est habitudo missi ad
eum à quo mittitur. Aliud est habitudo missi ad ter-
minum ad quem mittitur. Per hoc autem, quòd
aliquis mittitur, ostenditur processio quodam missi à
mittente : vel secundum imperium, sicut Dominus mit-
tit seruum : vel secundum consilium, sicut consiliarius
mittere dicitur regem ad bellandum : vel secundum ori-
ginem, ut si dicatur quòd flos emittitur ab arbore. O-
stenditur etiam habitudo ad terminum ad quem mit-
titur, ut aliquo modo ibi esse incipiat : vel quia prius ibi
omnino non erat, quo mittitur : vel quia incipit ibi a-
liquo modo esse, quo prius non erat. Missio igitur diui-
næ persone conuenire potest secundum quod importat
ex vna parte processionem originis à mittente, & se-
cundum quod importat ex alia parte nouum modum
existendi in alio. Sicut filius dicitur esse missus à patre
in mundum, secundum quod incepit in mundo esse per
carnem assumptam : & tamen ante in mundo erat,
ut dicitur Ioan. 1.

Ad Primum ergo dicendum, quòd missio importat
minorationem in eo qui mittitur, secundum quod im-
portat processionem à principio mittente, aut secundum
imperium, aut secundum consilium : quia imperans
est maior, & consiliarius est sapientior. Sed in diuinis
non importat nisi processionem originis, quæ est secun-
dum æqualitatem, ut suprà dictum est.

Ad Secundum dicendum, quòd illud quòd sic mitti-
tur, ut incipiat esse ubi prius nullo modo erat, sua mis-
sione localiter mouetur. Vnde oportet quòd loco sepa-
retur à mittente. Sed hoc non accedit in missione di-
uinæ persone, quia persona diuina missa, sicut non in-
cipit esse ubi prius non fuerat, ita nec desinit esse ubi
fuerat. Vnde talis missio est sine separatione, sed ha-
bet solam distinctionem originis.

Ad Tertium dicendum, quòd obiectio illa procedit
de missione, quæ sit secundum motum localem, quæ
non habet locum in diuinis.

Sena